

Kouluttajan opas

Moduuli 6

Monimutkaiset viestintävälineet

Esittäjän nimi: _____

Päivämäärä: _____

COM-IN KA220-VET-
9A87A6EF © is licenced
under CC BY-NC-SA 4.0.

Co-funded by
the European Union

Morfosyntaksi

Morfosyntaksi on morfologian ja syntaksin välisen vuorovaikutuksen tutkimus kielellä, keskittyen ymmärtämään, miten sanojen rakenne voi muuttua niiden sisällyttämisen perusteella lauseisiin. IDD-potilailla kielen morfosyntaktiset näkökohdat ovat edelleen suuri vaikeus. IDD-lapsilla jo osoitettu kehitysviive kielen fonologisten ja leksikaalis-semanttisten näkökohtien hallinnassa havaitaan myös morfosyntaktisella tasolla. Vaikka useimmat tutkimukset ovat keskittyneet Downin oireyhtymän lapsiin, 21 on havaittu, että useimmissa IDD-tapauksissa kieleen vaikuttaa syntaktisen ilmaisun viivästyminen, tuotantovirheet, puutteet ja vaikeudet ymmärtää kieliopillisia morfeemeja. Keskimääräinen puheen pituus (MLU - puhuttujen lausuntojen pituus) on suhteellisen alhainen, jopa aikuisuudessa; Kombinatoriselle kielelle on ominaista tietty muodollinen yksinkertaisuus.

Kehityksen näkökulmasta kyky yhdistää useita sanoja ilmenee noin 20-24 kuukauden iässä neurotyypillisillä lapsilla. Tämä merkitsee huomattavaa lisäystä lapsen ilmaisuvoimaan. 2 tai 3 sanan yhdistäminen samaan ilmaisuun mahdollistaa koko merkitysten sarjan ilmaisemisen paljon selkeämmin ja täydellisemmin (esimerkiksi referentin olemassaolon, sen poissaolon tai katoamisen ilmaiseminen; referentin ominaisuuden, sen hallussapidon tai sijainnin määrittäminen; agentin ja objektin välisen suhteen ilmaiseminen jne.) (J.-A. Rondal et ai., 1999).

Se, mikä erottaa nämä ensimmäisen lapsen lauseet aikuisten lausumista, on toisaalta kieliopillisten sanojen, kuten artikkeleiden, pronomien, prepositioiden jne., ja taivutusmorfologisen merkinnän käyttö jälkimmäisissä ja toisaalta diskurssimodaliteettien syntaktinen merkintä.

Monissa kielissä, kuten ranskassa ja englannissa, sanajärjestys ja taivutusmorfologinen merkintä ovat olennaisia muuttujia merkityksen ilmaisemisessa. Useimmat pienten lasten lausunnot on järjestetty oikein noin 30 kuukauden iässä. Ranskan kanoninen järjestys on

COM-IN KA220-VET-
9A87A6EF © is licenced
under CC BY-NC-SA 4.0.

Co-funded by
the European Union

subjekti-verbi-objekti, ja se edustaa yleensä agentti-toiminta-potilas-suhdetta. Taivutusmerkinnät (sukupuoli, numero jne.) eri leksikaalisissa alkioissa mahdollistavat uusien merkityssuhteiden koodaamisen tai tiettyjen lauseessa jo annettujen semanttisten merkintöjen korostamisen.

Yleensä pienillä lapsilla on parempi käsitys syntaktisista näkökohdista kuin morfologisista kieliopillisista näkökohdista (Ruskea, 1973). Morfosyntaktisessa tuotannossa tunnistetaan yleensä kaksi vaihetta: ensimmäinen vaihe, jossa lapset alkavat tuottaa monisanaisia lausuntoja, ja toinen vaihe, jossa he alkavat käyttää morfologista laitetta. Näyttää siltä, että syntaktisen laitteen ilmaisemat suhteelliset merkitykset ovat olennaisempia kuin morfologisten laitteiden ilmaisemat merkitykset, jotka eivät koodaa itsenäisiä merkityksiä, vaan moduloivat muiden termien merkitystä (esimerkiksi verbaaliset taivutukset antavat tietoa verbin taivutusmuodosta ja/tai aspektista, pronomien muodosta, jolla se myönnetään, jne.). Näillä muodoilla on vähän foneettisia tai havainnollisia vaikutuksia. Tämän seurauksena ne eivät herätä lapsen kiinnostusta varhaisessa vaiheessa. On myös mielenkiintoista huomata, että syntaksin aikaisempi hankinta kuin kieliopillinen morfologia havaitaan myös morfologisesti rikkaissa kielissä (kuten saksa ja italia). Morfosyntaksin monimutkaisuus voidaan tiivistää seuraavasti (mukautettu Ball et al., 2012; Schelstraete, 2011):

Ikä	Syntaktinen monimutkaisuus	Kuvaus
12-18 kuukautta - 2 vuotta vanha	Yksiosainen lause	Substantiivi tai verbi yksin Valmiit kaavat Ymmärtämiseen tarvittava konteksti
2 vuotta - 2; 6v	Kaksiosainen lause	Kasvava lauseiden monimutkaisuus <i>"tuttipullo"</i> = tuttipullo Subjektin ja verbin peräkkäinen <i>"Minä haluan"</i> (pronomini ei ehkä ole sopiva subjekti-verbi-yhdistelmälle) Kaksiosaiset kysymykset, komennot

2; 6v - 3v	Kolmen elementin lause	Subjekti-verbi-objekti/komplementtirakenne Taivutusmorphologian alku: verbaalisten, nominaalisten ja adjektiivisten taivutusmuotojen tuottaminen (esim. sukupuolimerkit, monikko, aikamuoto)
3-3; 6v	Lauseet, joissa on vähintään 4 elementtiä	Taivutusmorphologian hallinnan lisääminen
3; 6v - 4v	Lauseet, joissa on useita lauseita	Useiden ehdotusten yhdistelmä monimutkaisten merkitysten ilmaisemiseksi (koordinointi, alisteisuus jne.)
4-5v	Monimutkainen syntaksi	Kieliopin perusteet on opittu Pronominaalisen järjestelmän, kvantifioijien ja modaalisten verbien kehittäminen Virheitä voidaan silti tehdä verbien tai monikon epäsäännöllisillä muodoilla, tiettyjen määritteiden käytöllä jne.
5 v-nuoruus	Diskurssin jäsentäminen	Liittimien käyttö, monimutkaiset rakenteet, intonaation hallinta

Tähän yleiskuvaan verrattuna IDD-lapsilla on merkittävä ero. Vain kahden sanan yhdistelmien ensimmäiset ilmenemismuodot esiintyvät samassa henkisessä iässä IDD: llä ja neurotyypillisillä lapsilla (Miller et ai., 1993).

Lauseen sanajärjestyksen sääntöjen hankkimisprosessi on samanlainen kuin neurotyypillisessä lapsessa. Nämä järjestyssäännöt ilmenevät siis ensimmäisten lausuntojen vaiheesta lähtien. Myöhemmin havaitsemme, että IDD-lasten tuotannot, vaikka ne ovatkin lyhyempiä ja vähemmän monimutkaisia kuin saman kehityksikäisen lasten, on järjestetty oikein. Aikuisilla, joilla on IDD, vain puolet tuotetuista lausunnoista on täydellisiä ja kieliopillisesti oikein. Myös lauseen monimutkaisuus vähenee. Koordinaatio ja alistaminen ovat harvoin läsnä tuotannoissa. Morfologinen taso on objektiivisesti puutteellisin, riippumatta yksilön kronologisesta iästä (Comblain, 1996). Sukupuolen ja numeron kieliopillinen merkintä tapahtuu vain kerran kahdesta, ja määräiset ja epämääräiset artikkelit jätetään usein pois,

samoin kuin substantiivien ja adjektiivien feminiiniset merkinnät sekä verbien aika- ja henkilömerkinnät (Comblain & Piérart, 1998; J.-A. Rondal & Lambert, 1983). Yleensä Downin oireyhtymää sairastavien aikuisten syntaktinen tuotanto on laadullisesti huonompi kuin muiden etiologioiden älyllisesti vammaisten aikuisten. Siten verrattuna saman henkisen iän miespuolisiin yksilöihin, joilla on X-Fragile-oireyhtymä, Downin oireyhtymää sairastavien nuorten lausunnot ovat lyhyempiä, vähemmän monipuolisia ja sisältävät vähemmän rikkaita syntaktisia muotoja, vähemmän kyselyjä ja negatiivisia muotoja (Martin et ai., 2013).

Kuten tuotannossa, syntaktisen ja morfologisen ymmärryksen välillä on ristiriita. Konkreettisesti syntaktinen ymmärtäminen on yleensä linjassa sen kanssa, mitä odotetaan ei-sanallisen henkisen iän perusteella, kun taas kieliopillisen morfologian ymmärtäminen on odotettua vähäisempää (Price et ai., 2007). IDD-potilaiden vaikeudet hallita kielen morfologisia laitteita selittyvät sillä, että toisin kuin syntaktinen laite, nämä eivät koodaa itsenäistä merkitystä, vaan niillä on pikemminkin tehtävä moduloida muiden termien merkitystä (aika, jolloin toiminta tapahtuu, numero, henkilö jne.). Nämä muodot ovat foneettisesti havaittavasti vähemmän silmiinpistäviä ja herättävät lapsen huomion myöhemmin.

Jos analysoimme yllä olevaa taulukkoa, voimme ihmetellä, pystyvätkö IDD-ihmiset tuottamaan ja ymmärtämään monimutkaisempia lauseita yksinkertaisten syntaktisten rakenteiden "subjekti+verb+komplementti" lisäksi. Ensimmäiset tutkimukset ja julkaisut tästä aiheesta viittaavat siihen, että IDD-lapset seuraavat samaa kehityspolkua kuin neurotyypilliset lapset, mutta saavuttavat vähemmän kuin neurotyypilliset lapset (ks.(J. A. Rondal, 1995) tarkistusta varten). Näiden tutkimusten johtopäätös on, että IDD-potilaiden monimutkaisten syntaktisten rakenteiden hallinnassa ei ole edistytty varhaisen murrosiän jälkeen. Tätä väitettä kuitenkin tarkennettiin myöhemmällä tutkimuksella (Rondal et ai., 2007; Rondal & Comblain, 1999, 2002b, 2002a) joka osoitti, että kielen oppiminen oli edelleen mahdollista aikuisilla ja nuorilla, joilla on IDD, pääasiassa jäljittelemällä. Samoin Comblain (1989) käytti kohdennettua ja järjestelmällistä koulutusta auttaakseen Downin oireyhtymää sairastavia aikuisia

ymmärtämään syntaktisesti monimutkaisia lauseita (palautuvia passiivisia lauseita). On kuitenkin oltava varovainen tehtäessä johtopäätöksiä tämäntyyppisestä tutkimuksesta. Downin oireyhtymää sairastavien nuorten ja aikuisten lisääntynyt suorituskky ei johdu spontaanista ja luonnollisesta kehityksestä, vaan intensiivisestä koulutuksesta tietäntyyppisten lauseiden ymmärtämiseksi. Tietoja ei myöskään ole saatavilla suorituskvyn ylläpitämisestä harjoittelun jälkeen. Lopuksi on muistettava, että kirjallisuudessa olevat tiedot puhuvat kuitenkin kielen morfosyntaktisten näkökohtien kriittisen ajanjakson olemassaolon puolesta (Rondal & Comblain, 1999; Comblain 1996).

Bibliografia

Ball, M. J., Crystal, D., & Fletcher, P. (2012). *Kieliopin arviointi : LARSP: n kielet*. Monikieliset asiat.

Ruskea, R. (1973). Ensimmäisen kielen kehittäminen ihmislaissa. *Amerikkalainen psykologi*, 28(2), 97-106. <https://doi.org/10.1037/h0034209>

Comblain, A. (1996). *Työmuisti ja kieli Downin oireyhtymässä* [väitöskirja]. Liègen yliopisto.

Comblain, A., & Pièrart, B. (1998). *Syntaksi ja metasyntaksi hauraassa X-oireyhtymässä ja Downin oireyhtymässä*.

Martin, G. E., Losh, M., Estigarribia, B., Sideris, J., & Roberts, J. (2013). Ilmeikkään sanaston, syntaksin ja pragmaattisen kielen pitkittäisprofiilit pojilla, joilla on hauras X-oireyhtymä tai Downin oireyhtymä. *Kansainvälinen kieli- ja viestintähäiriöiden lehti*, 48(4), 432-443. <https://doi.org/10.1111/1460-6984.12019>

- Miller, J., Miolo, G., Sedey, A., & Murray-Branch, J. (1993). Monisanayhdistelmien syntyminen lapsilla, joilla on Downin oireyhtymä. *Posterit esiteltiin lasten kielihäiriöiden tutkimuksen symposiumissa, Madison, WI.*
- Price, J., Roberts, J., Vandergrift, N., & Martin, G. (2007). Kielen ymmärtäminen pojilla, joilla on hauras X-oireyhtymä ja pojilla, joilla on Downin oireyhtymä. *Lehti älyllisen vammaisuuden tutkimuksesta*, 51 (4), 318-326. <https://doi.org/10.1111/j.1365-2788.2006.00881.x>
- Rondal, J. A. (1995). *Poikkeuksellinen kielen kehitys Downin oireyhtymässä : vaikutukset kognitio-kielisuhteeseen*. Cambridge University Press.
- Rondal, J.-A., & Comblain, A. (1999). Nykyiset näkökulmat kehitysdysfasioihin. *Neurolingvistiikan lehti*, 12(3-4), 181-212. [https://doi.org/10.1016/S0911-6044\(99\)00014-7](https://doi.org/10.1016/S0911-6044(99)00014-7)
- Rondal, J.-A., & Comblain, A. (2002a). Kieli ikääntyvillä henkilöillä, joilla on Downin oireyhtymä. *Downin oireyhtymä, tutkimus ja käytäntö*, 8(1), 1-9.
- Rondal, J.-A., & Comblain, A. (2002b). Trisomia 21: n vanhusten kieli. *Kieli ja kognitio ihmisillä, joilla on trisomia 21*, 1, 118.
- Rondal, J.-A., Esperet, E., Gombert, J. E., Thibaut, J. P., & Comblain, A. (2007). Suullisen kielen kehittäminen. M. Puyuelo, & J. A. Rondal, *Käsikirja kielen kehityksestä ja muutoksista lapsilla ja aikuisilla*, 17-86.

Rondal, J.-A., Esperet, E., Gombert, J.-E., Thibaut, J.-P., & Comblain, A. (1999). Kielen kehitys. *Johdatus lapsen psykologiaan*, 477-564.

Rondal, J.-A., & Lambert, J.-L. (1983). *Henkisesti jälkeenjääneiden aikuisten puhe dyadisessa viestintätilanteessa : joitakin muodollisia ja informatiivisia näkökohtia* (1). 23 artiklan 1 kohta, 1 artikla. <https://doi.org/10.5334/pb.699>

Schelstraete, M.-A. (2011). 6—Kielioppihäiriöiden hoito. Julkaisussa M.-A. Schelstraete (toim.), *Suullinen kielenkäsittely lapsilla* (s. 169-211). Elsevier Masson. <https://doi.org/10.1016/B978-2-294-71450-4.00006-5>

